

25.16x30.47	1/3	1	עמוד	המגזין	מערב -	02/2025	92983979-6
בית חולים רעו - 13730							

יום ראשון | ד' בשבט תשפ"ה | 2.2.2025

המגזין

מעריב

ישראל במלחמה

פנקס שבי

פרופ' אבי עורי, פדוי שבי ממלחמת יום הכיפורים, שמשמש כיום כחבר ועדת ההיגוי של מנהלת החטופים, מספר על היחס מהמדינה שקיבלו הוא וחבריו עם חזרתם, ועל השינוי המשמעותי שחל מאז, מתריע שהמראה הראשוני של השבים עשוי להטעות ומסביר מהם הדברים שחשוב לשים עליהם דגש בשיקום שלהם, עכשיו ובעתיד

דודי פטימר | 04

צילומים: יעל אילן, רונן חריש, מעיין טואף - לעימ, דובר צה"ל, חוטרים

92983956-1	02/2025	מעריב - המגזין	עמוד 4	2/3	25.28x31.75
בית חולים רענן - 13730					

ישראל במלחמה

"אסור לתת למראה הראשוני של החטופות והחטופים להטעות"

פרופ' אבי עורי, פדוי שבי ממלחמת יום הכיפורים, שמשמש כיום כחבר ועדת ההיגוי של מנהלת החטופים בממשלה, מספר על השינויים שחלו ביחס לשבים במרוצת השנים ומסביר מהן השלכות השבי לטווח הארוך ומה המדינה צריכה לעשות כדי לדאוג לרווחתם בעתיד

דודי פטימר

לקחים ומסקנות נלמדו מאז. למשל, עוד לפני שירדנו מהמטוס, קיבלנו חוברת מידע על שלבי המלחמה ובה גם קטע מתוך חוק השיי פוט הצבאי על כך שחל איסור למסור מידע לאויב. עוד לא נחתנו בארץ וכבר הוזהירו אותנו מראש.

מאבק על זכויות

מאז מקדיש עורי (77), פרופסור לרפואה שיקומית באוניברסיטת תל אביב ומומחיה ברפואת שיקום בבית החולים השיקומי "רעות" תל אביב, את מרצו לקידום הרפואה השיקומית ולעידוד ספורט הנכים בישראל, וכן עוסק בפעילות אקדמית ומחקרית בנושאי ההיסטוריה והפילוסופיה של הרפואה, ביואתיקה, רפואה ושואה וההשפעות ארוכות הטווח של נכות ושל שהייה בשבי האויב. "אני עוסק בדברים האלה כל חיי, אם במסגרות צבאיות שבהן התבקשתי להרצות על הנושא הזה, או במסגרת חזרות השבויים: הייתי חלק מצוות של חיל הרפואה שהצטרף לאכ"א נפ" געים וקיבלתי את חזרות השבויים שלנו מסור. ריה ולבנון ויצרנו פרוטוקול או", הוא אומר. "לכן התייעצו איתי גם ב'חברות ברזל', החל מנובמבר 2023 היו אצלי בבית נציגים של המון גופים שעסקו בנושא החטופים. בשנת 1991 צורפתי למחקרים, שמתקיימים עד היום, של פרופ' זבה סולומון, בנוגע לשבויי מלחמת יום הכיפורים".

מבחינת הפרוטוקולים, מה השוני בהתנהלות מול פדוי שבי אורה לעומת חייל? "אין שום הבדל, חייל או אזרח זה אותו הדבר מבחינת ההתמודדות בשבי ואחריו. לפעמים נאמר בתקשורת שמעולם לא היה דבר כזה

"אף אחד לא התעניין לא בשלומי ולא בשלום אף אחד כשחזרנו מהשבי". עורי בשחרורו מהשבי

עד כמה הייתה מעטפת שטיפלה בכ ובש-כמותך בשובך מהשבי? "לא היו פרוטוקולים, לא היה טיפול לט" ווח ארוך, לא היה מעקב. לא שלא ידעו שיש עניין של טראומה, אלא לא התייחסו לזה. ההתעוררות התחילה בעיקר אחרי מלחמת לבנון הראשונה. כשנחתנו בארץ, אני ושאר השבויים, נעשתה כל טעות אפשרית והרבה

שהחזיק אותי". עורי היה שבי בכלא המצרי כשהוא סובל מפגיעה קשה בריאותו. לאחר תקופת חקירות קשה הועבר לאגף החולים והפצועים בכלא עבאסיה בקהיר, שם הוחזקו כל השבויים הישראליים. בכלא עזר בטיפול בשבויים אחרים ולאחר 44 ימים בשבי הוחזר לישראל ב-19 בנובמבר 1973.

כשנחתנו בארץ, אני ושאר השבויים, נעשתה כל טעות אפשרית והרבה לקחים ומסקנות נלמדו מאז. למשל, עוד לפני שירדנו מהמטוס, קיבלנו חוברת מידע על שלבי המלחמה ובה גם קטע מתוך חוק השיפוט הצבאי על כך שחל איסור למסור מידע לאויב. עוד לא נחתנו בארץ וכבר הוזהירו אותנו מראש"

6 באוקטובר 1973 היה אבי עורי בן ה-25 רופא צעיר במילואים במעוז חיזיון בתעלת סואץ, יום לפני שהיה עתיד לסיים את שירות המילואים שלו ולחזור הביתה. "התבקשתי על ידי הרופא החטיבתי להתנדב לעוד יום אחד במעוז חיזיון עקב מצב כוננות שהוכרו ב-5 באוקטובר", הוא מספר. "ההפגזות החלו שעה לאחר הגעתי ואז פרצה מלחמת יום הכיפורים. המלחמה הייתה קשה ובבילה שבין ה-9 ל-10 באוקטובר, המצרים גילו אותנו מתחבאים בבונקרים התת-קרקעיים. אחרי כמה שעות, כשיצאתי מהבונקר, הבחין בי רכב מצרי עמוס בחיילים והם סימנו לי להרים ידיים. בהתחלה התכוונו לחסל אותי, אבל קצין מצרי מנע זאת פעמיים, וכך מצאתי את עצמי זרוק בבור, חוסף מכות, יריקות, דחיפות וחקירות".

לאורך תקופתך בשבי, מה עזר לך לשמור על שפיות ועל התקווה? "אני מאוד אוהב לקרוא, ובשבי, כיוון שאי אפשר היה לקרוא, עסקתי בדמיון ובמשחקי 'מה היה אם'. הייתי עוסק בשבי גם במצבי הב' ריאוי כי נפגעי, ניסיתי לדבר עם אנשים, בעיקר עם השוברים. היו רופאים שטיפלו בי אז גם איתם דיברתי. היו מקרים שהיינו מבקשים שייקחו אותנו לחדר החקירות כדי לדבר עם מישור ולא להיות לבד בחדר, למרות שלא היה לי מה להגיד כי הייתי עתודאי אחרי שבע שנים באוניברסיטה ולא הייתי גורם 'יעיל' עבור החוקרים. הבדידות בשבי הייתה קשה מאוד אבל התגברתי. כל אדם בנוי אחרת ובי שבי חשבתי מה עושים הוריי, מה עושה אחי, מה עושה אשתי שאיתה התחתנתי רגע לפני המלחמה, מה עושים חבריי שנפגעו. זה מה

92983993-2	02/2025	מעריב - המגזין	עמוד 5	3/3	25.32x31.51
בית חולים רענן - 13730					

עופר קלדרון

אגם ברגר, לירי אלבג, נועה לוי, קרינה ארייב ודניאלה גלבו

גדי מוזס

ירדן ביבס

"המדינה חייבת להמשיך לשאול אותם לשלום בטווח הארוך". שחרור החטופים בשבוע החולף

צילום: יעל אילן

"בשבי חשבתי מה עושים הוריי, אחי, אשתי, חבריי שנפגעו. זה מה שהחזיק אותי". פרופ' עורי

חוף בעניין. כולם מחכים לכנסת או לממשלה שיחוקקו חוק אבל לא צריך חוק, צריך מעקב של גוף שבו יש אנשים שמבינים בזה. מנהלת החטופים, הנעדרים והשבים מתמקדת ב"ווח הקצר ובוועדת ההיגוי אנחנו עובדים על תוכנית טיפול לטווח הארוך. יש להקים גוף לאומי לטובת השבים ומשפחותיהם, כשמטרת העל היא השתלבות מחדש במסלול החיים. גם אם נעשים אבחון, בדיקות וטיפול ראשוני – חשוב להמשיך לטפל בהם ולעקוב אחריהם שנים רבות קדימה מתוך מטרה להחזיר אותם לחיים".

מה צריך להבין בנוגע למי ששב עכשיו לארץ אחרי כל כך הרבה זמן בשבי?

"קודם כל, מי שחוזר זקוק לאמפתיה, לחיבוק, רק אחרי זה צריך לבצע את הבדיקות. לכן קריטי שהמשפחה תגיע לפגוש אותם מיד בחצייתם את הגבול. זה קורה וזה חשוב כי זה לא היה בעבר. הסביבה הקרובה – המשפחה והחברים – מוכרחה להיות מעורבת בתהליך, בליווי אנשי מקצוע. הדבר שהכי רציתי כשחזרתי מהשבי היה לראות את אשתי ומשפחתי ולא נתנו לנו, אלא רק לאחר שעות של בידוק. אמפתיה היא מילת המפתח".

עורי מבקש לסיים את שיחתו במסר לגבי היחס לחטופים ולחטופות ששבים הביתה: "לא 'להתקף' את החבר'ה שחוזרים בריאיונות ולא 'להתנפל' עליהם כדי לדלות מידע. לחכות קצת".

יצא לך לפגוש חטופים?

"לא פגשתי חטופים, רק פגשתי במקרה חטופה אחת בבית החולים, את חנה קציר ז"ל. מקיבוץ גיר עוז, שנפטרה בדצמבר האחרון. יצא לי לדבר איתה, היא שאלה אותי עליי ואני שאלתי אותה עליה".

לשלום בטווח הארוך, לבצע בדיקות תקופתיות. זה לא נעשה עד היום עם אף אחד מפדיוני השבי מהמלחמות הקודמות. אף אחד לא התעניין לא בשלומי ולא בשלום אף אחד כשחזרו מהשבי".

לשם כך יש את מנהלת החטופים, הנעדרים והשבים, לא?

"המנהלת כרגע מתעסקת בטווח העכשיווי, אבל מה יהיה בעוד עשרות שנים? ביטוח לאומי ומשרד הביטחון עושים עבודה טובה מאוד, אבל מה שמדאיג אותי זה מה יקרה בעוד חודשיים-שלושה. לא יקר ולא מורכב להנחות את משרד הבריאות, את משרד הביטחון ואת ביטוח לאומי. צריך גוף אחד לאומי שיטפל בכולם, בעוד שעכשיו משרד הביטחון מתעסק בשבים החיילים, ומנהלת החטופים, הנעדרים והשבים מתעסקת בשבים האזרחים. חבל, צריך לאחד את כולם תחת מעטפת אחת, זה לא מורכב ולא יותר יקר. אין הבדל בהקשר הזה בין חייל לאזרח. ההפרדה המוחלטת לא נכונה, כל פעם אני מעלה את זה שאין מקום להפרדה הזו. צריך גוף שירכז ויעשה מעקב לטווח ארוך".

די מובן מאליו שצריך גם בעוד 20 שנה להמשיך לטפל בשבים ובשביות, לא?

"תתפלא, זה לא קורה, אלא אם מישו יר"

רים שלנו היא שלפעמים סיבוכים מתעוררים בקרב פדיוני שבי גם עשרות שנים אחרי השחרור, גם נפשית וגם פיזית. דרך אגב זה היה כך גם אצל ניצולי שואה. יגידו לך שיש ניצולי שואה בני 90 ו-100, אבל לא מדובר על תמותה, אלא על תחלואה פיזית ונפשית. זה לא תלוי גיל. שלא לדבר על בעיות חברתיות שצצות".

איך צריך להתנהל הטיפול בשבים ובשביות בתקופה הראשונה?

"יש ליצור מעטפת גופנית, נפשית, חברתית ותעסוקתית לפדיוני שבי ומשפחותיהם. בתקופת, הייתה התעלמות מוחלטת של אגף השיקום במשרד הביטחון. אסור לתת למראה הראשוני של החטופות והחטופים ששבים ועומדים על הרגליים להטעות. גם כשאני חוזר ריי חזרנו מהשבי המצרי אחרי הרבה זמן לא נראינו פצועים, הכל תלוי במי היה השובה שלך, אילו תנאים קיבלת, כל מקרה לגופו. הייתי תשוש ופצוע, גם אם עמדת על רגליי. מוכרחים לעטוף את השבים והשביות בבדיקות רבות, גם אחרי שהם משוחררים מבית החור לים, להפנות אותם לטיפול המשכי לטווח הארוך. ב'73, למשל, לא התייחסו לזה ולא טיפלו לטווח הארוך. טוב לראות שהמסגרות הוסקו. המדינה חייבת להמשיך לשאול אותם

שאורחים, כולל נשים וילדים, נחטפו או נל"קחו בשבי. זו טעות. במלחמת העצמאות ב'1948 נפלו בשבי גם חיילים וגם אזרחים, כולל נשים ושלושה ילדים. אבל התנאים במלחמה ההיא היו הרבה יותר טובים לעור מת התנאים במנהרות בעזה, כמובן. החיילים והשבויים במלחמת העצמאות ישבו בירדן קצת יותר משנה בתנאים טובים מאוד, במחנה ולא בבית סוהר. ממבצע קדש ועד שנות ה'80, שבויים היו מוחזקים בתנאי כלא. היום אלה כבר תנאים אחרים לגמרי".

בשנת 1998 נמנה עורי עם מקימי עמ"ת "ערים בלילה", עמותת חיילי צה"ל שהיו בשבי האויב, ששמה לה למטרה לעזור לפדיוני השבי ולהיטיב את מצבם באמצעות קבוצות תמיכה, ייצוג מול משרד הביטחון ופיתוח דרכי טיפול חדשניות: "הרבה מערכי 'ערים בלילה' מבוססים על המחקר של פרופ' סולר מון ושלי, אנחנו מסתמכים לא רק על ממצאי המחקרים שנעשו בארץ בנושא אלא גם על מחקרים שנערכו בחו"ל. עד שעמותת 'ערים בלילה' נוסדה ניהלנו מאבק לא נורמלי להשיג את הזכויות והתנאים הנחוצים לפדיוני השבי".

מעטפת גופנית ונפשית

במלחמת "חרבות ברזל" הצטרף עורי לוועדת ההיגוי של מנהלת החטופים, הנעדרים והשבים של ממשלת ישראל שנועדה לעטוף את השבים ומשפחותיהם. "אני וחבריי בוועדת ההיגוי עוסקים בתוצאות הגופניות המאחרות שעוללות להופיע אצל השבים והשביות, הוא מציין. "זה גם הרגל העיקרי ש'ערים בלילה' מרים. אחת המסקנות העיקריות של המחקר

קריטי שהמשפחה תגיע לפגוש אותם מיד בחצייתם את הגבול. זה קורה וזה חשוב כי זה לא היה בעבר. הסביבה הקרובה – המשפחה והחברים – מוכרחה להיות מעורבת בתהליך, בליווי אנשי מקצוע. הדבר שהכי רציתי כשחזרתי מהשבי היה לראות את אשתי ומשפחתי ולא נתנו לנו, אלא רק לאחר שעות של בידוק"